

Terveen rahapelikulttuurin puolesta ry

17.10.2019

PL 2

11101 Riihimäki

puh. 040 848 1648

terapury@gmail.com

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Rahapelien toimeenpanosta aiheutuvien haittariskien ja haittojen arviointiryhmä

PL 33, 00023 Valtioneuvosto

TeRaPu ry:n lausunto koskien pakollista tunnistautumista ja siihen liittyvistä pelinhallintavälineistä

Tunnistautumista on hyödynnettävä riski- ja ongelmapelaamisen ehkäisemiseen

TeRaPu ry. muistuttaa, ettei pakollinen tunnistautuminen sinällään ehkäise eikä vähennä rahapeliongelmia. Se voi jopa lisätä niitä. Oleellista on, kuinka Veikkaus Oy asiakkaistaan saatavaa dataa hyödyntää, liiketoiminnan kasvattamiseen vai pelihaittojen ehkäisemiseen.

TeRaPu ry tähdentää, että tunnistautumisen ja kaikkien siihen liitettävien ominaisuuksien, seurantatyökalujen ja hallintavälineiden tulee yksinomaan ja ainoastaan rakentua ja tähdätä pelihaittojen ehkäisemiseen ja vähentämiseen eikä niitä tule yhdistää eikä hyödyntää minkäänlaiseen markkinointiin eikä niiden avulla tule kannustaa tai yllyttää asiakasta pelaamaan enemmän, suuremmilla panoksilla, ajallisesti kauemmin tai haitallisempia pelejä.

Näin siksi, koska tekoälyyn ja koneoppimiseen perustuva pelaajien käyttäytymisdata algoritmeineen moninkertaistaa markkinoinnin ja pelaamiseen yllyttämisen mahdollisuudet lisäten riski- ja ongelmapelaamista.

Niiden avulla asiakkaalle kyettäisiin, esimerkiksi räätälöidysti sopivin väliajoin tarjoamaan automaattipeleissä läheltä piti -tilanteita ja voittoja, millä vaikutetaan aivojen palkitsemisjärjestelmiin tavalla, joka tekee pelaamisen lopettamisen erityisen vaikeaksi.

Tunnistautumisen tulee kattaa kaikki pelaaminen: nettipelaaminen ja fyysinen pelaaminen sekä kaikki pelit, kasinoa lukuun ottamatta.

Tunnistautumiseen liittyvien pelinhallintavälineiden tulee kattaa kaikki Veikkauksen pelipaikat ja pelit.

Jos asiakas on asettanut kuukausitappiorajakseen 100 euroa/kk ja pelaa sekä netissä että kivijalassa, hän ei voi pelata netissä 100 euroa/kk ja kivijalka-automaateissa toista 100 euroa/kk, vaan kyse on kaiken kattavasta pelaamisesta.

Tunnistautumiseen liittyvien pelinhallintavälineiden luomisessa on kiinnitettävä huomio asiakasystävällisyyteen. Niiden käyttöönoton ja käytön tulee olla pelaajalle yksinkertaista ja helppoa sekä nettipelaamisen että kivijalkapelaamisen yhteydessä. Niitä ei tule piilottaa hankalasti löydettäviksi eivätkä ne saa olla vaikeasti ymmärrettäviä.

Myös ohjeiden ja tuoteselosteiden tulee olla helposti nähtävillä ja selkeät.

Pelit tulee luokitella riskin ja haitallisuutensa perusteella riippuvuusriskiluokkiin esimerkiksi asteikolla 1 – 5 suurimman luvun edustaessa haitallisinta suurimman riippuvuusriskin omaavaa pelituotetta.

Pelidataa tulee erityisesti hyödyntää riski- ja ongelmapelaajien tunnistamiseen ja ohjaamiseen avun piiriin.

TeRaPu ry. esittää, että Veikkauksen järjestelmään rakennetaan pelihaittojen ehkäisemiseksi maltillisen pelaamisen rajat tunnistava tekniikka, jonka luomisessa käytetään hyväksi kertynyttä tutkimustietoa maltillisen pelaamisen rajoista^{1,2}

Jos asiakkaan pelidatasta ilmenee maltilliset rajat ylittävää tai muuten poikkeavalta vaikuttavaa pelaamista, häneen ollaan yhteydessä henkilökohtaisesti ja hänet ohjataan avun piiriin.

TeRaPu ry toteaa, että pelinhallintavälineet eivät juurikaan palvele jo ongelmatasolla pelaavia. Rahapeliiriippuvuus on sairaus, jossa pelaaja nimenomaan ei kykene asettamaan itselleen pelirajoja.

THL:n ja muilla riippumattomilla tutkijoilla, ministeriöillä ja poliisihallituksella on oltava pääsy kaikkeen Veikkauksen tunnistautumisen kautta kertyneeseen pelidataan.

Veikkauksen ei tulisi keräämästään datasta tehdä, teettää eikä julkaista minkäänlaisia omia tutkimuksia. Niiden ei voida katsoa täyttävän tieteelliseltä tutkimukselta vaadittavia kriteereitä.

Asiakkaaksi rekisteröitymisen yhteyteen liitettävät pelinhallintavälineet ja ominaisuudet

Rekisteröitymisen yhteydessä asiakkaalle tulee pakollisena tarjota joko netissä tai fyysisessä pelipaikassa:

- 1) rahapelaamisen ymmärtämiseen liittyvä testi (ns. rahapelaamisen ajokortti). Sen tarkoituksena on saada jokainen pelaajaksi rekisteröityvä ymmärtämään
  - a) rahapelaamiseen liittyvät riskit ja haitat.
  - b) eri rahapelien riippuvuusriskiluokat, esim. asteikolla 1-5 tai sanallisesti ilmaistuna.
  - c) eri rahapelien logiikka.

Yksityiskohtaisemmat tuoteselosteet, kuten voittojen ja häviöiden todennäköisyydet, on oltava näkyvillä jokaisen pelin yhteydessä, niin että asiakas ei voi niitä ohittaa.

Asiakkaalle on esimerkiksi selkeästi selostettava, mitä rahapeliautomaatin palautusprosentti 90 % tarkoittaa.

Kattavan tuoteselosteen lisäksi, kaikkien punaisten pelien, kuten rahapeliautomaattien, yhteydessä tulee olla lyhyt ja ytimekäs varotusteksti pelin haitallisuudesta ja sen riippuvuusriskiluokasta, esim. ”Tämä peli sisältää huomattavan riippuvuusriskin”.

- 2) Rekisteröitymisen yhteydessä asiakkaan on arvioitava, kuinka paljon hänellä on taloudellisesti varaa hävitä rahapeleihin (= arvio pelaamisen taloudellisista resursseista).

Hän täyttää lomakkeen, jossa ilmoittaa nettokuukausitulonsa ja menonsa (vuokra, asuntolainanlyhennys, muiden lainojen lyhennykset, sähkö-, puhelin- ja vakuutuslaskut, ruokakulut ja muut menot).

Menojen vähennyksen jälkeen, hän arvioi jäljelle jäävän erotuksen avulla, kuinka paljon hän voi käyttää rahapelaamiseen kuukaudessa.

Asiakkaan kirjoittama luku kirjautuu automaattisesti asiakkaan pelinhallintavälineissä kuukausittaiseksi maksimitappiorajaksi.

- 3) Rekisteröitymisen yhteydessä jokaiselle pelaajalle tarjotaan pakollinen parin kolmen kysymyksen mini-rahapelikysely, jonka tarkoituksena on auttaa asiakasta havahtumaan mahdolliseen riski- tai ongelmapelaamiseensa.
- 4) Rekisteröinnin yhteydessä asiakkaille tarjotaan oletusasetuksena mahdollisuus pelata ainoastaan vihreitä pelejä. Päästäkseen pelaamaan punaisia pelejä, hänen on erikseen luettava ja hyväksyttävä niiden haitallisuudesta varoittava teksti ja tuoteseloste.
- 5) Rekisteröitymisen yhteydessä asiakkaan on asetettava itselleen pelinhallintavälineiden avulla riski- ja ongelmapelaamista ehkäisevät pelirajat.
- 6) Asiakkaan on vuoden välein uusittava
  - rahapelaamisen ajokortti
  - arvio pelaamisen taloudellisista resursseista

- rahapelikysely

Jos asiakkaan pelidatassa on ilmennyt riski- tai ongelmapelaamiseen viittaavaa näyttöä, hän täyttää uudelleenrekisteröitymisensä yhteydessä laajemman rahapelikyselyn (PGSI).

Pelinrajoitusvälineet

Pelinhallintavälineillä voidaan auttaa asiakasta hallitsemaan pelaamistaan ja estämään riski- ja ongelmatason pelaaminen. Niiden avulla voidaan rajoittaa pelien määrää sekä asettaa pelirajoja (pelinrajoitusvälineet).

TeRaPu ry:n ehdotuksen mukaan pelinrajoitusvälineet jakaantuvat Veikkauksen asettamiin kaikille pakollisiin maksimipelirajoihin ja pelaajan itsensä säädeltävissä oleviin pelirajoihin.

Pelirajat koskevat

- pelaamiseen käytettyä aikaa (=aikaraja).
- pelien määrää
- pelaamisen kulutettua rahaa (=kulutusraja)
- pelaamiseen hävittyä rahaa (=tappioraja)
- pelaamiseen siirrettyä rahaa (=rahansiirtoraja)
- yhteen pelikertaan panostettua rahaa (= panosraja)

Asiakkaan on kyettävä asettamaan itselleen pelirajat vuorokausi-, viikko- ja kuukausikohtaisesti.

Niiden voimassaoloajaksi asiakas voi valita kuukauden, 6 kuukautta, vuoden tai 2 vuotta.

Asiakkaalle tulee muistutus ennen pelirajojen voimassaolon umpeutumista.

Jos asiakas ei muuta pelirajojaan ennen niiden umpeutumista, ne jatkuvat samana.

Aikaraja

Pelaamisen aikarajan ylityttyä järjestelmä sulkeutuu eikä asiakas pysty enää jatkamaan pelaamistaan.

TeRaPu ry ehdottaa Veikkauksen asettamaksi pelaamisen maksimiaikarajaksi 2 tuntia/vrk, 6 tuntia/vko, 18 tuntia/kk.

Asiakas voi asettaa itselleen aikarajan pysytellen pakollisten maksimiaikarajojen sisällä Aikarajan täyttymisestä tulee etukäteen muistutukset.

TeRaPu ry muistuttaa, että rahapeleissä on mahdollista hävitä lyhyessäkin ajassa ja vain satunnaisesti pelatessa merkittäviä rahasummia.

Aikarajoitusten teho rahapelihaittojen ehkäisyssä on siksi melko suppea.

Pelien määrän rajoittaminen

Asiakkaalle on annettava mahdollisuus milloin tahansa sulkea itseltään kokonaan jotain pelejä pois. Asiakas voi esimerkiksi sulkea itseltään kaikki muut pelit pois, mutta jättää loton.

Tai hän voi poissulkea kaikki netsissä ja kivijalassa olevat rahapeliautomaatit ja jättää muut.

Usean pelin peliryhmän, kuten esim. kaikkien automaattipelien sulkeminen samanaikaisesti pitää onnistua yhdellä napin painalluksella.

Tappioraja

Tappioraja tarkoittaa kokonaisrahasummaa, jonka asiakas on valmis pelatessaan menettämään.

Kun tappioraja tulee täyteen, asiakas ei pysty enää pelaamaan.

TeRaPu ry ehdottaa Veikkauksen asettamaksi maksimitappiorajaksi, joka kattaa kaikki Veikkauksen pelit 700e/kk.

Punaisia pelejä pelaaville asiakkaille maksimitappiorajojen, lukuun ottamatta rahapeliautomaatteja, tulisi olla 300e/vrk, 500e/vko, 700e/kk.

Rahapeliautomaattien maksimitappiorajojen pitäisi olla 100e/vrk, 200e/vko, 300e/kk.

TeRaPu ry pitää ehdottamiaan maksimitappiorajoja pienituloisille ja keskivertopalkansaajille ehdottomasti liian suurina, mutta haluaa ottaa huomioon myös sen todella pienen joukon kansalaisia, joilla on varaa hävitä pelaamiseen yllämainitut määrät.

Asiakas voi asettaa itselleen vuorokausi-, viikko- ja kuukausikohtaiset tappiorajat pysytellen Veikkauksen pakollisten maksimitappiorajojen sisällä.

Kulutusraja

Kulutusraja tarkoittaa sitä rahan kokonaissummaa, jonka asiakas peleihin panostaa. Voitot eivät vaikuta kulutusrajaan.

Jos asiakas on esimerkiksi asettanut kulutusrajansa 20 euroon/vrk ja syöttää rahapeliautomaattiin 20 euroa häviten siitä 18 euroa ja voittaen sitten 10 euroa, niin hän voi pelata enää vain 2 euroa, ei 12 euroa.

Kulutusrajat palvelevat nimenomaan rahapeliongelmaisia, jotka ilman niitä jatkavat tyypillisesti pelaamistaan niin kauan, kuin pelitilillä on rahaa.

Asiakas voi asettaa itselleen kulutusrajat pysytellen asettamiensa tappiorajojen sisällä.

Rahansiirtoraja

Rahansiirtoraja on maksimisumma, jonka pelaaja voi siirtää pankkitililtään pelitililleen.

TeRaPu ry ehdottaa Veikkauksen asettamaksi maksimirahansiirtorajaksi 700e/kk.

Asiakas voi asettaa itselleen rahansiirtorajat vuorokaudelle, viikolle ja kuukaudelle pysytellen pakollisen kuukausikohtaisten maksimirahansiirtorajan sisällä.

Panosraja

Panosraja on maksimisumma, jonka pelaaja voi yhteen pelikertaan panostaa.

Rahapeliautomaatit ovat suurimman riippuvuusriskin pelituotteita.

TeRaPu ry ehdottaa, että Veikkauksen rahapeliautomaattien maksimipanos on 1 euro.

Totaalipelikielto

Asiakkaalla on oltava mahdollisuus totaalipelikieltoon, joka kattaa kaikki Veikkauksen fyysiset ja netissä tarjottavat pelit. Totaalipelikiellon kesto voi olla määräaikainen (1 vuosi tai 2 vuotta) tai elinikäinen.

Elinikäinen pelikielto auttaa ennen kaikkea rahapeliongelmaisia.

Asiakkaan on sitä pyytäessään saatava totaalinen elinikäinen pelikielto myös kasinolle.

Asiakkaan pelihistoria näkyväksi

Asiakkaan täytyy pystyä vaivattomasti ja helposti näkemään koko pelihistoriansa ja kertyneiden tappioiden yhteenlaskettu summa kuukausi-, vuosi-, viisivuotis- ja kymmenvuotistasolla esim. Omat pelit -sivulla.

Hän voi ryhmitellä pelihistoriansa näkyväksi peliryhmittäin tai kaikki pelit kattavasti.

Erityisesti rahapeliautomaateissa huomioitavaa

Rahapeliautomaatteihin laitettavan maksimipanoksen on oltava 1 euro.

Asiakkaalle ei saa synnyttää harhaanjohtavaa mielikuvaa voitosta, jos hän todellisuudessa on tappiolla (ns. voitoksi naamioidut tappiot).

Jos pelaaja panostaa eurolla ja kierros antaa 40 senttiä, rahapeliautomaatti ei voi ilmoittaa: voitit 40 senttiä.

Automaatin tulee ilmoittaa todellinen häviö eli esimerkkitapauksessa: hävisit 60 senttiä.

Automaatin valo- ja äänisignaalit eivät myöskään saa johtaa asiakasta väärinkäsittämään tappioita voitoiksi.

Ongelmalliseen pelaamiseen kannustavat jättipotit (jack pot) ja bonuskierrokset rahapeliautomaateista on poistettava.

Rahapeliautomaateissa tulee olla ns. paniikinappula, jolla asiakas saa keskeytettyä haitalliseksi yltyneen pelaamisensa vuorokaudeksi tai viikoksi.

Asiakaan liiallista pelaamista tulee hillitä myös erilaisten interventioiden, kuten varoitusten, muistutusten tai pop up- viestien avulla, kuten

”Olet hävinnyt puolessa tunnissa 50 euroa.” tai

”Olemme huolissamme pelaamisestasi. Kuinka toivoisit, että sinuun otettaisiin yhteyttä.”

1. https://www.responsiblegambling.org/docs/default-source/Discovery-2017/disc2017-draw-the-line-low-risk-guidelines-david_hodgins.pdf?sfvrsn=2
2. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/30202889>